

Recenzja

Rozprawy doktorskiej Pani lek. med. **Katarzyny Beaty Śledziewskiej**, zatytułowanej:
Tolerancja umiarkowanego wysiłku kobiet w okresie około-i pomenopauzalnym pracujących
umysłowo - wybrane aspekty zdrowotne

z Instytutu Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie

Promotor pracy: prof. dr hab. n. med. Iwona Bojar

Promotor Pomocniczy: dr n. med. Mariusz Gujski

Objawy zmian w ciele, które towarzyszą kobietom w okresie okołomenopauzalnym, stanowią przyczynę wielu problemów zarówno zdrowotnych, jak i psychologicznych. Wpływają także na jakość życia oraz samoocenę. Problemy te dotyczą wielu milionów kobiet – dane demograficzne wskazują, że obecnie każdego roku około 25 milionów kobiet na świecie przechodzi menopauzę. Przeprowadzone oszacowania wskazują wyraźną tendencję do zwiększania się liczby kobiet w wieku 50 lat i więcej na całym świecie. Szacuje się, że w 2030 r. kobiety w tej grupie wiekowej będą stanowiły ponad 20% całej populacji.

Skutkiem wydłużenia się średniej życia kobiet jest fakt, że coraz więcej kobiet doświadcza okresu menopauzalnego oraz, że około jedna trzecia ich życia przypada na czas po menopauzie. W konsekwencji uwzględnienie sytuacji i potrzeb tej grupy kobiet jest ważne, zwłaszcza, że nadal nie są one właściwie rozpoznawane. Zmieniające się warunki społeczne wymagają od kobiet dobrego zdrowia, satysfakcji z życia i wysokiej samooceny, a wszelkie od tego odstępstwa są piętnowane. Negatywne zmiany związane z menopauzą często traktowane są jako czynniki wyzwalające szereg zaburzeń emocjonalnych, szczególnie w grupie kobiet po 50 roku życia pracujących zawodowo. Niewątpliwie objawy somatyczne łączą się z psychologicznymi, są one jednak bardzo zindywidualizowane i wynikają z szeregu zmiennych. Gorsze funkcjonowanie psychosomatyczne kobiet w okresie menopauzalnym może rzutować na odczuwaną satysfakcję z życia i samoocenę. Jakość życia pogarszają naturalne, fizjologiczne objawy: wazomotoryczne, somatyczne i psychiczne.

Ogromne znaczenie dla poprawy stanu zdrowia i samopoczucia kobiet w okresie menopauzy ma niewątpliwie aktywność fizyczna. Im wyższy poziom codziennej aktywności ruchowej i większa wydolność fizyczna, tym mniejsze ryzyko rozwoju chorób przewlekłych, w tym chorób układu krążenia i chorób metabolicznych. Bez względu na to, jaka forma aktywności fizycznej jest podejmowana przez kobiety w okresie menopauzy, w organizmie dochodzi do korzystnych zmian adaptacyjnych, co w konsekwencji da poprawę stanu zdrowia zarówno w aspekcie prewencyjnym, jak również w klinicznym. Nie można jednak zapomnieć o dwóch ważnych kwestiach: dostosowaniu aktywności fizycznej do obecnego stanu zdrowia kobiety oraz o codziennej, systematycznej aktywności fizycznej.

Niejednoznaczność wyników badań, prowadzonych w licznych ośrodkach w kraju i zagranicą nad przeżywaniem przez kobiety menopauzy z punktu widzenia zdrowotnego i psychologicznego, skłania do prowadzenia dalszych poszukiwań i rozważań w tej kwestii.

W świetle powyższego, istotnym jest podjęcie przez Doktorantkę tematu rozprawy dot.
Tolerancja umiarkowanego wysiłku kobiet w okresie około-i pomenopauzalnym pracujących umysłowo - wybrane aspekty zdrowotne.

Przedłożony do recenzji maszynopis rozprawy doktorskiej Pani lek. med. Katarzyny Beaty Śledziewskiej, pt.: „*Tolerancja umiarkowanego wysiłku kobiet w okresie około-i pomenopauzalnym pracujących umysłowo-wybrane aspekty zdrowotne*” jest więc niezmiernie aktualny i ważny, wychodzi bowiem naprzeciw potrzebie poprawy stanu zdrowia kobiet w okresie około-i pomenopauzalnym.

Maszynopis rozprawy zawiera 178 stron tekstu o wymiarze A4. Układ rozprawy jest: przejrzysty, logiczny i spójny. W strukturze pracy zamieszczono pięć powiązanych tematycznie części.

Piśmiennictwo wykorzystane w pracy liczy 214 pozycji z literatury obcej, jak i krajowej. Piśmiennictwo zostało dobrane prawidłowo.

I. OCENA CZĘŚCI TEORETYCZNEJ PRACY

Obejmuje ona 18 stron tekstu. Opracowana została na podstawie dostępnego przeglądu aktualnego piśmiennictwa krajowego i obcego. Doskonale i w sposób interesujący wprowadza czytelnika w problematykę rozprawy.

Na wstępie Doktorantka podejmuje próbę zdefiniowania pojęcia *menopauza*, następnie porusza kwestie wpływu wysiłku fizycznego na organizm (m.in. na układ nerwowy, na elementy morfotyczne krwi i osocza, na stężenie lipoprotein w surowicy krwi, na tkankę kostną i na wydzielanie żeńskich hormonów płciowych). Przedstawiono również istotną kwestię dotyczącą aktywności fizycznej w okresie menopauzy oraz znaczenia suplementacji diety w okresie okołomenopauzalnym.

Od początku rozprawy widoczna jest tendencja Doktorantki do wnikliwego rozważania kwestii istotnych dla realizowanego tematu rozprawy doktorskiej.

Wartość teoretyczną rozprawy doktorskiej, a tym samym przygotowanie teoretyczne Doktorantki oceniam jako bardzo dobre.

II. OCENA METODYKI BADAŃ

Głównym celem pracy była analiza związku wybranych uwarunkowań zdrowotnych z umiarkowaną tolerancją wysiłku u kobiet w okresie okołomenopauzalnym i pomenopauzalnym pracujących umysłowo.

Przyjęto siedem poprawnie postawionych celów szczegółowych, które zostały dobrze uzasadnione i pozwoliły na ukierunkowanie Doktorantki w realizacji celu głównego pracy.

Badaniami została objęta dobrze dobrana grupa 300 kobiet w wieku 44-66 lat pracujących w różnych instytucjach w charakterze pracowników umysłowych na terenie województwa lubelskiego.

Badane kobiety podzielono na trzy grupy według ich statusu reprodukcyjnego: 100 kobiet we wczesnym okresie około menopauzalnym (miesiączkujące z FSH poniżej 20 mlU/ml); 43 kobiety w późnym okresie około menopauzalnym (miesiączkujące z FSH 20 mlU/ml i więcej) oraz 157 kobiet po menopauzie (nie miesiączkujące od co najmniej 12 miesięcy).

Zastosowane narzędzia badawcze: 1. Do oceny tolerancji umiarkowanego wysiłku wykorzystano test marszu 6 minutowego (6MWT - 6 Minutes Walking Test), który ma na celu ocenę zdolności do wysiłku; 2. Badania ankietowe, na które składało się 5 kwestionariuszy: wywiad ginekologiczno-położniczy, Inwentarz Zachowań Zdrowotnych, Skala Depresji Becka, Ateńska Skala Bezsenności oraz metryczna badanych. Na potrzeby niniejszych badań wykonano również badania lekarskie oraz badania laboratoryjne.

Narzędzie badawcze zostało dobrze opracowane i są właściwe do przyjętych celów i założeń pracy.

Analizę i wnioskowanie statystyczne przeprowadzono przy pomocy uznanych metod analiz i wnioskowania statystycznego. Statystyczną analizę zebranych danych wykonano w statystycznym pakiecie komputerowym STATISTICA.

Wyniki badań poddano wnikliwej, bardzo dobrej i profesjonalnej analizie statystycznej.

Metodykę badań oceniam bardzo dobrze.

III. OCENA CZĘŚCI BADAWCZEJ

Ocenie szczegółowej poddano część IV i V pracy zamieszczonych na 114 stronach tekstu w których przedstawiono wyniki badań, omówienie wyników badań i dyskusję.

W sposób interesujący omówiono wyniki badań, w kontekście uzyskania odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

Analizy zostały wykonane w sposób wysoce poprawny, wzbogacone dobrymi opracowaniami statystycznymi. Opracowanie graficzne wyników w formie 72 tabel i 47 rycin wzbogaciło prezentację wyników i je uwiarygodniło.

Dyskusję badań Autorka przeprowadziła w sposób interesujący, profesjonalny, porównując swoje wyniki badań z wynikami badań innych Autorów. Na uwagę zasługuje fakt, iż Doktorantka wykorzystwała do napisania dyskusji bogatą literaturę zarówno krajową, jak i obcą.

IV. OCENA WYNIKÓW I WNIOSKI KOŃCOWE

Doktorantka przedstawiła wynikających z badań pięć wniosków. Wnoszą one cenne, ważne wartości teoretyczne, jak i praktyczne dla nauk o zdrowiu.

W rozprawie na szczególną uwagę zasługują następujące wnioski:

1. Badane kobiety pracujące umysłowo miały umiarkowaną tolerancję umiarkowanego wysiłku.

2. Tolerancja umiarkowanego wysiłku, była skorelowana ujemnie z wiekiem, ilorazem obwodu talii do obwodu bioder (WHR) oraz nagromadzeniem tkanki tłuszczowej oraz nasileniem naczynio-ruchowych objawów menopauzalnych badanych kobiet.
3. Tolerancja umiarkowanego wysiłku, była dodatnio skorelowana ze stężeniem witaminy D w surowicy krwi badanych kobiet, z ogólnym wskaźnikiem nasilenia zachowań zdrowotnych, jak również z nasileniem prawidłowych nawyków żywieniowych.
4. Niezbędna jest efektywna promocja aktywności fizycznej u kobiet w okresie okołomenopauzalnym i pomenopauzalnym pracujących umysłowo i budowania w tym zakresie modelowych rozwiązań kultury pracy.

Istotnym walorem pracy i uzyskanych wyników badań jest to, iż mogą one być przydatne lekarzom, pielęgniarcom, specjalistom zdrowia publicznego, jak i osobom zainteresowanym niniejszą tematyką.

Reasumując

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska przedstawia dużą wartość naukową teoretyczną i praktyczną. Została bardzo dobrze wykonana.

Stąd też rozprawę doktorską Pani lek. med. Katarzyny Beaty Śledziewskiej oceniam jako bardzo dobrą bowiem: zawiera dobrze i interesująco opracowaną część teoretyczną, analizuje istotny społecznie problem, ma dużą wartość teoretyczną i praktyczną.

Uwagi recenzenta:

Recenzent nie wnosi uwag do ocenianej rozprawy.

Gratuluje Pani prof. dr hab. n. med. Iwonie Bojar promotorstwa pracy, oraz Promotorowi pomocniczemu Panu dr n. med. Mariuszowi Gujskiemu - Doktorantki i tak wysoko ocenionej pracy.

*

*

*

Osobowość Autorki i opanowanie warsztatu naukowego, oryginalność podejścia do badań w niektórych fragmentach pracy, jej dociekliwość naukowa, staranność w gromadzeniu materiałów i wykonaniu analiz, upoważnia mnie do wystawienia wysokiej oceny pracy.

Niniejszą rozprawę kwalifikuję ze względu na wysoką jej ocenę, znaczenie teoretyczne dla nauk o zdrowiu, jak i praktyczne.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z póź. zm.).

Dlatego proponuje Panu Dyrektorowi dr hab. n. med. Lechowi Panasiukowi i Wysokiej Radzie Naukowej Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie, o dopuszczenie Pani lek. med. Katarzyny Beaty Śledziewskiej, do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Katedry Promocji Zdrowia
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia
Uniwersytet Szczeciński

dr hab. Katarzyna Sygit, prof. US